

Kolumni

Työelämän laadusta ei kannata tinkiä

Petri Böckerman
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
petri.bockerman@labour.fi

Työolot ovat osa lähes jokaisen arkipäivää. Suomessa on poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet tarkastella työolojen vaikutuksia ja kehitystä. Tilastokeskus on nimittäin julkaissut erityistä työolotutkimusta peräti vuodesta 1977.

Työolotutkimuksen avulla voidaan vastata moniin kiintoisiin kysymyksiin. Psykohistorioitsija Juha Siltala on esimerkiksi esittänyt paljon keskustelua kirjoittaneessa teoksessaan "Työelämän huonontumisen lyhyt historia" (2004), että Suomessa olisi tapahtunut 1990-luvulla yleinen työelämän huonontuminen. Työolotutkimuksen valossa väite on kyseenalainen. Vaikka työelämän jotkut piirteet ovatkin kiistatta huonontuneet, on myös työoloja kuvaavia piirteitä, jotka ovat jopa parantuneet 1990-luvulla. Esimerkiksi palkattomat ylityöt ovat yleistyneet, mutta työntekijöiden yleiset vaikutusmahdollisuudet työhönsä ovat samalla vahvistuneet. Pessimismin sudenkuoppiin ei ole siis syytä langeta.

Työolot ovat myös taloustieteellisesti kiinnostavia. Työolojen eräs peruskysymys liittyy niiden vaikutuksiin palkkoihin ja työtyytyväisyyteen. "Taloustieteen isä" Adam Smith väitti 1700-luvun lopulla, että epämu- kavista työoloista maksetaan työmarkkinoiden tasapainossa erityistä

kompensointi korkeamman palkan muodossa. Tällöin työntekijöiden työoloista ja palkasta riippuva hyötytaso on samalla tasolla kaikissa ammateissa ja kaikilla toimialoilla. Väitettä voidaan arvioida käyttämällä työolotutkimusta.

Työntekijät, jotka ovat kolmivuorotyössä, näyttäisivät saavan suurin piirtein 20 prosenttia korkeampaa tuntipalkkaa.¹ Tämä tulos ei ole sinällään yllättävä, koska korkeammista palkoista kolmivuorotyössä työskenteleville on sovittu työehtosopimuksissa. Yleisesti työntekijöiden kokemista haitoista ja vaaroista ei kuitenkaan näytettäisi Suomessa maksettavan kompensoivia palkkeroja. Se osoittaa, että palkat ovat jäykkiä myös ylöspäin. Työntekijät ovatkin selvästi vähemmän tyytyväisiä työhönsä työpaikoilla, joilla on paljon epämukavuuksia.

Työoloilla on myös muita vaikutuksia työmarkkinoilla. Epämukavuudet lisäävät halukkuutta vaihtaa työpaikkaa. Sairauspoissaolot ovat nousseet Suomessa kohisten viime vuosien aikana. Työnantajat ovat syystäkin olleet huolissaan tästä kehityksestä. Työolotutkimukseen perustuvat tulokset tukevat näkemystä siitä, että epämukavat työolot lisäävät selväs-

¹ Böckerman ja Ilmakunnas (2006a, 2006b) raportoivat tulokset.

ti sairauspoissaoloja. Sairauspoissaolot voivat puolestaan olla yhteydessä eläkkeelle jäämiseen ennen virallisen eläkeiän täyttymistä. Niinpä parempiin työoloihin satsaamalla voidaan vastata nurkan takana väijyvään työvoimapulaan.

Takavuosina puhuttiin vilkkaasti työelämän laadullisista kysymyksistä. Työoloilla on tutkimusten valossa monenlaisia vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan. Näiden vaikutusten tarkemmalla tuntemisella ja työelämän laadun parantamisella voidaan vaikuttaa tavallisten duunareiden arkipäivään. Tyytyväinen työntekijä on parempi työntekijä, eikä laadusta ole syytä tinkiä – myöskään työelämässä. ■

KIRJALLISUUS

Böckerman, P. & Ilmakunnas, P. (2006a), Do Job Disamenities Raise Wages or Ruin Job Satisfaction? *International Journal of Manpower*, 27, 290-302.

Böckerman, P. & Ilmakunnas, P. (2006b), Interaction of Job disamenities, Job Satisfaction, and Sickness Absences: Evidence from a Representative Sample of Finnish Workers, Palkansaajien tutkimuslaitos, Työpapereita No. 224.

Siltala, J. (2004), Työelämän huonontumisen lyhyt historia. WSOY, Helsinki.